

Hiba. Maradjon hát a végére. Kis hiba. Minek említeni? Mekkora árnyékot vethet egy írásjel?! Mégis más nyelvnek tiszteletbe tartandó tu-

lajdonsága. A 358. oldalon, fölülről a második sorban az i-ről hiányzik az accent circonflexe. Francia szövegről levén szó a „maitre” szenvedett hiányt.

VIRÁG ÁGNES

SZELLEMI ROKONSÁG

Babits Adyról. Dokumentumgyűjtemény.
Válogatta és szerkesztette: Gál István.
Magvető, Budapest, 1975.

Érdekes és értékes dokumentumgyűjteményt jelentetett meg a közelmúltban a Magvető Könyvkiadó. A könyv célja egy téves előítélettel leszámolni, s mindezt dokumentálni is. A kötet végérvényesen szertefoszlatja azt a tévhitet, miszerint Ady és Babits között ellentét volt: „Babits és Ady esetében valódi eltérések és vélt ellentétek gondos fenntartása, ápolása nemzedékeken át rangot és tekintélyt adott mindkét költő táborának. Mint fantomok túlélése esetében általában, — mondja az előszóban Gál István —, itt is nagyban hozzájárul a fordított legendához, a két nagy ellenségeskedésének és rivalizálásának meséjéhez a tények és adatok, a hiteles szövegek ismeretének és tudomásulvételének hiánya.”

Az előszóban a szerkesztő-válogató felvázolja ennek a tévhitnek a történetét, idézi azt a Babits-tanulmányt, melyből az Ady-rajongók a másik költőóriás féltékenységet, ellenséges magatartását „olvasták ki”, ui. ez idő tájt közli az egyik folyóirat Ady egyik legjelentősebb tanulmányát a költőelődéről *Petőfi nem alkuszik* címen. „Az örök kontrapozíció — mondja Babits — Petőfi vagy Arany elsőbbségéről... jóformán az egyetlen esztétikai probléma, mely a magyar közönség legszélesebb rétegeibe beszivárgott... A két költő összehason-

lításánál nem annyira költészettük, mint emberi egyéniségük a mértékadó. E két nagy egyéniség oly hatalmas és végletes két szembenálló típusa a magyar léleknek, hogy valamelyikét mindegyikünk közelállónak érzi a maga kedélyéhez s e rokonságérzet adja meg irodalmi ítékezéseink öntudatlan alapját.” Babits Petőfi- és Arany-tanulmánya célzást tesz korára és a Nyugat-mozgalomra is: „Ady iskolája, melynek igen romantikus ideálja van a zseniről, mint Balassában és Csokonaiában, úgy Petőfiben is ennek az ideálnak a megtestesülését szeretné látni; ők Petőfi regényes életéből, idealisztikus forradalmi politikájából s némely fiatalos és affektált rakoncátlankodásából akarják megalkotni Petőfi képét.” Ezt a látszólagos ellentétet fokozta néhány olyan verse, amelyben saját költői elveit fejté ki, s ezt is Ady-ellenes állásfoglalásként értelmezték egyes rajongók. A dokumentumgyűjteményben ezek a versek, versrészletek is helyet kaptak.

A közölt szövegek — amelyek majdnem teljességben ölelik fel Babits Adyval kapcsolatos cikkeit, tanulmányait, verseit, leveleit, a még eddig kiadatlanokat is — bizonyítják ennek az előítéletnek helytelenségét, s megrajzolják Babits és Ady szellemi rokonságát. Már a legkorábbi írá-

sok — amelyek még Ady életében íródtak — dokumentálják, hogy Babits azonnal felismerte költőtársa nagyságát. Ady halála után pedig épp ő volt, aki szorgalmazta az életmű mielőbbi hiánytalan egybegyűjtését és minden alkalmat megragadott, hogy értékelje, értelmezze és védelmezze annak költői nagyságát, munkásságát és személyét. Ha kellett, a hivatalos irodalompolitika nagyjaival is szembeszállt megvédeni Adyt.

A dokumentumgyűjteményben tanulmányok, beszédek, előadások, cikkek, vitacikkek, kritikák, nyilatkozatok, levelek, naplójegyzetek és versek szerepelnek. A szerkesztő felvette a kötetbe — a teljes egészükben Ady-nak szentelt írások mellett — kira-

gadott szemelvények formájában más című és tárgyú Babits-művekből az Adyra utaló szakaszokat és sorokat, s ezek részletlegére a szögletes zárójelbe foglalt hármast pont hívja fel a figyelmet.

Gál István — az egyes írások alatt közölt lelőhelyek alapján — a legnagyobb forrásértékű anyagra alapozta a kötet dokumentumainak szövegét, legtöbb esetben eredeti kézirat-szövegre — az Országos Széchenyi Könyvtár Kézirattárának Babits-hagyatékára támaszkodott.

A kötet értékét és jelentőségét emelik a fényképek, Székely Aladár már ismert, Adyról és Babitsról készült felvételei és a részben még kiadatlan versek kézírathasonmásai.

VIRÁG GÁBOR

EGY NAGY SZENVEDÉLY TŰZPRÓBÁJA

ROBOTOS IMRE: *Az igazi Csinszka.*
Magvető, Budapest, 1975.

Amikor először elolvastam Robotos Imre „dokumentumriportját”, be kell vallanom, elragadtatással fogadtam könyvét. Felvetett, újraidőszerűsített bennem egy régi dilemmát, mely mind ez ideig jelen volt; időnként, ha Adyról volt szó, ha róla vagy verseit olvastam, ott kísértett a megoldatlan problémák kétségeinek erejével.

Hosszú volt utam Ady verseinek megértéséig. Középsiskolás koromban a priori elvettem költészetét. Nagy része volt ebben az akkori irodalomtörténeti módszernek, melynek következtében irodalmi ismereteim megrekedtek valahol Jókai és Mikszáth egyikű világában, és annak, hogy a valóság szépségét csak a romantikus ábrázolásmód keretein belül tudtam elfogadni. A felnőtté válás lassú folyamata azután megérelte bennem azt, hogy nemcsak észrevettem egy másik valóság létezését, melynek semmi kö-

ze sem volt addigi elképzeléseimhez, de képes voltam megérteni azt, elfogadni s azon belül a szépség fogalmát új tartalmakkal bővíteni.

Ekkor fedeztem fel Ady költészetét is. Megszerettem. Mind a mai napig életem számtalan buktatóiban segítségemre van, ha kell, megvigasztal, mindig újabb forrása tud lenni lankadó energiámnak, megtanít elfogadni a valóságot olyanak, amilyen, az öröm szépségei mellett a fájdalom, a szenvedés és szenvedély, az egyedül maradás érzésének szépségével is megajándékoz időnként.

Ady költészetéhez való közeledésemkor, megértésének folyamatában az egyik zavaró körülmény számomra az irodalomtörténet által prezentált Ady—Csinszka viszony volt. Hiányosnak, valószerűtlennek hatott a róluk alkotott kép. A Lédával lezárult időszak dramatikusság, emberéletet főle-